

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag

26 november 2003

Ons kenmerk

HBO/AS/2003/50259

Uw kenmerk

28879

Onderwerp

Verslag schriftelijk overleg over de beleidsregel
doelmatigheid hoger onderwijs

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zijn van de zijde van enkele fracties vragen en opmerkingen gekomen naar aanleiding van de op 22 september 2003 toegezonden beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs. Hiermee geef ik, mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mijn reactie op deze vragen en opmerkingen en ik zie dit als een goede gelegenheid om het gerealiseerde arrangement nader toe te lichten.

Naar aanleiding van de inbreng van het CDA

In het Algemeen Overleg op 25 juni 2003 over mijn beleidsnotitie doelmatigheid hoger onderwijs (bijlage bij brief van 8 mei met kenmerk HBO/AS/2003/15690) heeft reeds een gedachtewisseling plaatsgevonden over de te hanteren criteria voor de toetsing van nieuwe opleidingen en de samenhang tussen de criteria. Zo drongen enkele leden erop aan het criterium a te laten vervallen, omdat deze benadering naar hun mening eenzijdig zou inspelen op de economische dimensies van de samenleving.

Ik heb besloten dit criterium te handhaven, omdat dit instrument moet waarborgen dat een nieuwe opleiding aantoonbaar bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van de Nederlandse kennissamenleving in al haar geledingen. Overigens is het zeer wel denkbaar dat onder deze noemer ook niet economisch gerichte opleidingen kunnen bijdragen aan de gewenste verdere ontwikkeling van de kennissamenleving.

Criterium 1b biedt de mogelijkheid om in te spelen op ontwikkelingen in domeinen waar de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

De criteria 1c en 1d hebben het karakter van bijkomende voorwaarde. Wat betreft criterium 1c is het niet noodzakelijk dat met een nieuwe opleiding ook een volstrekt nieuw studentenpotentieel wordt aangeboord. De bedoeling van criterium 1c is om te voorkomen dat de start van een nieuwe opleiding het draagvlak van bestaande capaciteit en infrastructuur op dat terrein aantast en er verschraving van het onderwijsaanbod optreedt. Criterium 1d is van belang voor de beoordeling van de positionering van de opleiding als onderdeel van de kennisinfrastructuur.

De criteria gelden in gelijke mate voor bachelor- en masteropleidingen, maar in de uitvoering daarvan zullen wel degelijk de verschillende aspecten van de niveaus bachelor of master binnen de context van het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs een rol spelen (net zoals de Nederlandse Accreditatie Organisatie dat in haar toetsingskader tot uitdrukking brengt).

Naar aanleiding van de inbreng van GroenLinks

Zoals ik hiervoor naar aanleiding van de inbreng van het CDA heb opgemerkt, geeft bij de regulering van het onderwijsaanbod de doorslag dat een nieuwe opleiding aantoonbaar bijdraagt aan de ontwikkeling van de Nederlandse kennissamenleving in al haar geledingen. Een eenzijdige gerichtheid op de economische dimensie zou zich hiermee slecht verdragen en dat is ook zeker niet mijn bedoeling, zoals uit de toelichting op artikel 1 van de beleidsregel blijkt.

In dit verband merk ik op dat het hoger onderwijs al diverse opleidingen kent die aandacht besteden aan het aspect duurzaamheid.

Over de Adviescommissie Onderwijsaanbod (ACO) merk ik op dat deze commissie is opgeheven bij Koninklijk besluit van 22 september 2003 (Staatsblad 2003, 368). De ACO heeft mij bij brief van 3 november haar eindrapport over haar werkzaamheden gedurende het tijdvak 1993-2003 uitgebracht. Spoedig zal ik dit rapport, voorzien van mijn reactie, aan de Tweede Kamer aanbieden.

De noodzaak te komen tot beheersing van de groei van het onderwijsaanbod baseer ik op het feit dat er de afgelopen jaren, en dan vooral in het hoger beroepsonderwijs, een groot aantal nieuwe opleidingen is gerealiseerd. Daarbij gaat het zowel om landelijk nieuwe opleidingen als om uitbreiding van het aantal opleidingen van een bestaand type. Het staat niet altijd voldoende vast dat die opleidingen macrodoelmatig inspelen op een duidelijke maatschappelijke behoefte. Daarom vind ik het noodzakelijk dat de start van nieuwe opleidingen een aantoonbare bijdrage levert aan de kennissamenleving.

In artikel 2 van de beleidsregel is bepaald dat een aanvraag voor een nieuwe opleiding vergezeld dient te gaan van documenten en adviezen van onafhankelijke en gezaghebbende instanties, waaruit blijkt dat de nieuwe opleiding inderdaad voldoet aan de gestelde criteria. De Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) hebben een onafhankelijke status; de AWT is één van de onafhankelijke strategische adviesraden van de overheid in het kader van het brede adviesstelsel en de NWO is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO).

Naar aanleiding van de inbreng van de SGP

De invalshoek bij de besluitvorming is de vraag of een aanvraag in overeenstemming is met de criteria 1a en/of 1b en tegelijkertijd voldoet aan de criteria 1c en 1d. Waar het gaat om de nadere afweging in het geval van meerdere gelijksoortige aanvragen, zal ik de uiteindelijke beslissing nemen aan de hand van de randvoorwaardelijke criteria 1c en 1d.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(drs. Annette D.S.M. Nijs, MBA)